



Національний технічний університет України  
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ  
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»



Кафедра  
соціології

## Друга хвиля глобалізації: конфлікти внутрішньо-особистісні та міжособистісні – соціологічні контексти

### Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

#### Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Соціологія конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна) дистанційна/змішана</i>
Рік підготовки, семестр	<i>4(бсеместр)</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 ЄКТС/ 120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік МКР</i>
Розклад занять	<i>Лекції, практичні заняття</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: викладач, Василець Ольга Іванівна, +38063 872261938, +38 098 42 946 73 <a href="mailto:ovasylec@gmail.com">ovasylec@gmail.com</a> , <a href="mailto:vasylets.olha@lil.kpi.ua">vasylets.olha@lil.kpi.ua</a> практичні заняття: викладач, Василець Ольга Іванівна,
Розміщення курсу	<a href="https://classroom.google.com/u/0/c/Mzg4MzM1ODAzODQ2">https://classroom.google.com/u/0/c/Mzg4MzM1ODAzODQ2</a>

#### Програма навчальної дисципліни

##### 1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

В сучасних умовах змішаної ідентичності між групові конфлікти усе більше стають виразниками конфліктів між лідерами, або «сірими кардиналами», певних спільнот. Такі міжособистісні конфлікти мають більший руйнівний потенціал, аніж конфлікти інституційного штибу, бо відрізняються більшою емоційною напругою. Перебування освітянської сфери у системній кризі, що притаманне усьому світовому співтовариству і, водночас, вимоги до особистості, що зросли і кількісно, і якісно, формують простір соціально-культурного, психологічного дискомфорту, що суттєвим чином впливає на поведінку людини як громадянина, спеціаліста, виробника та споживача. Як поєднати різні вектори само здійснення, як «чужому навчатись, і свого не цуратись», як бачити загальнолюдські засади у світовідношенні різних акторів соціальної взаємодії – розгляд таких питань щонайтісніше пов'язаний із процесами глобалізації.

Кожній хвилі глобалізаційних змін притаманні певні вибори поведінкових стратегій і тактик, форми комунікації і, особистісні типи, відповідно. Загальносистемні зміни впливають на розвиток особистості – засадничого актора суспільних взаємодій, але не менш значущим є зворотній вектор впливу : від особи, її найближчого оточення, спільнот, що презентують її інтереси, до країни, держави – системи на загал. Внутрішньо-особистісні конфлікти стають чинником та джерелом конфліктів міжособистісних, міжгрупових, аж до міждержавних, в цілому. Відтак, головною метою вивчення курсу є здобуття студентами професійних знань та навичок з дослідження тенденцій соціальних змін та модернізації / демодернізації українського суспільства у контексті глобальної динаміки

Відповідно до вимог ОПП **метою** дисципліни є формування у студентів здатностей:

- до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-1);
- до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-3);
- приймати обґрунтовані рішення (ЗК-7);
- здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях (ЗК -01);
- здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (ФК 03)
- здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (ФК 04)

**Завданням** дисципліни є формування таких результатів навчання:

- спроможність застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (РН 03);
- уміння обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури(РН 08)
- розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження (РН 13);
- творчо використовувати сучасні фундаментальні теорії у галузі соціально-поведінкових наук (УМ 1);
- ставити цілі проектної діяльності, реалізовувати навички комунікації з учасниками проекту(УМ 4);
- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності (УМ8).

В результаті засвоєння дисципліни студенти зможуть:

1. Конструктивно взаємодіяти з іншим та іншими, набувати практики реального толерування, що ґрунтується на впевненості ідентичної приналежності і є можливою за умови, коли, прагнучи до самовираження, людина не боїться самопізнання.
2. Спираючись на цінності груп вищої, за наявне оточення референтності, отримають можливість критичного перегляду, доцільності й розвитку своїх безпосередніх ідентичностей.
3. Використовувати діалектичні протиріччя глобалізації та глокалізації, цінностей загальнолюдських та національних, для вдосконалення своїх компетенцій, навичок та умінь як патріота громадянського суспільства та відповідального прихильника стабільного ноосферного розвитку. Бути патріотом і громадянином світу – протиріччя діалектичне, і виступає джерелом формування низки компетентностей потрібних нашому сучаснику. Більшість стейкхолдерів, роботодавців студентства, їх майбутні колеги – можуть мати різне

громадянство, різні культурні особливості. Не переносити на процеси взаємодії невирішені внутрішні конфлікти, а навпаки, зростати, набувати автономії та суб'єктності у виробничих комунікаціях та дозвіллі – ось як можна користуватися набутими під час вивчення цього курсу знаннями та уміннями.

## 2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Знання з загальної соціології та історії соціології, соціології інновацій та конфлікту, соціології цінностей, соціології безпеки та розвитку особистості стануть в нагоді при вивченні даного курсу. У свою чергу, набуті компетенції формують позитивну синергію при засвоєнні інформації з інших дисциплін освітньої програми майбутніх соціологів – фахівців з конфліктології та медіації. Дисципліна перебуває у певному зв'язку з такими дисциплінами, як філософія, основи менеджменту, психологія, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

## 3. Зміст навчальної дисципліни

### Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
<b>Розділ 1. Загальні положення щодо дослідження глобалізації як особливого феномену у історичному поступі спільнот, суспільств та їх акторів мезо- та мікрорівнів.</b>				
Тема 1.1. Повільна глобалізація, структурна та послідовна – історичні виокремлення та періодика.	14	4	4	6
Тема 1.2. Головні риси глобалізації як новітнього процесу у межах інтернаціоналізації зв'язків – соціологічний підхід.	12	2	6	4
Тема 1.3. Проблеми соціоструктурної трансформації сучасних суспільств, що відбуваються у контексті становлення глобальної соціетальної системи взаємодій.	18	2	6	10
<b>Разом за розділом 1</b>	<b>44</b>	<b>8</b>	<b>16</b>	<b>20</b>
<b>Розділ 2. Глобалізація та глокалізація – дві обернені сторони одного процесу формування взаємодій між країнами, державами і системами.</b>				
Тема 2.1. Міжнародний розподіл праці – конфліктність патріотизму та космополітизму у поведінкових практиках повсякдення.	20	4	6	10
Тема 2.2. Досягнення історичного інституціоналізму в контексті дослідження динаміки соціальних змін	20	2	4	14

поведінкових патернів суб'єкта. Пріоритетність реальної, а не раціональної особистості.				
Тема 2.3 Месіанство і капітал. Цифрові платформи і медіа. Глобальний світ фінансового управління повсякденними практиками індивідуума	14	2	4	8
Тема 2.4. Комп'ютерний інтерфейс і свідомість бджолиного рою – риса сучасної глобалізації та її проблема.	14	2	4	8
<b>Разом за розділом 2</b>	<b>68</b>	<b>10</b>	<b>18</b>	<b>40</b>
<b>Залік</b>	<b>8</b>		<b>2</b>	<b>6</b>
<b>Всього годин</b>	<b>120</b>	<b>18</b>	<b>36</b>	<b>66</b>

### Заочна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Вс ьог о	у тому числі		
		Ле кції	Пра кти чні (се мін арс ькі)	СР С
1	2	3	4	6
<b>Розділ 1. Загальні положення про юридичне письмо, документ та діловодство</b>				
Тема 1.1. Повільна глобалізація, структурна та послідовна – історичні виокремлення та періодика.	12	2	-	10
Тема 1.2. Головні риси глобалізації як новітнього процесу у межах інтернаціоналізації зв'язків – соціологічний підхід.	10	2	-	8
Тема 1.3. Проблеми соціоструктурної трансформації сучасних суспільств, що відбуваються у контексті становлення глобальної соціетальної системи взаємодій	12	2	-	8
<b>Разом за розділом 1</b>	<b>34</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>26</b>
<b>Розділ 2. Глобалізація та глокалізація – дві обернені сторони одного процесу формування взаємодій між країнами, державами і системами.</b>				
Тема 2.1 Міжнародний розподіл праці – конфліктність патріотизму та космополітизму у поведінкових практиках повсякдення.	34	-	2	28
Тема 2.2. Досягнення історичного інституціоналізму в контексті дослідження динаміки соціальних змін поведінкових патернів суб'єкта. Пріоритетність реальної, а не раціональної особистості.	20	-	-	18
Тема 2.3 Месіанство і капітал. Цифрові платформи і медіа. Глобальний світ фінансового управління повсякденними практиками індивідуума	16	-	-	16
Тема 2.4. Комп'ютерний інтерфейс і свідомість пчолиного рою – риса сучасної глобалізації та її проблема	22	-	-	18

<b>Разом за розділом 2</b>	<b>92</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>74</b>
<b>Залік</b>	<b>6</b>			<b>6</b>
<b>Всього годин</b>	<b>120</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>112</b>

### Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

Рекомендована література

#### 4.1. Базова

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. (2016) Чому нації занепадають. Походження влади, багатства та бідності ; пер. з англ. О. Дем'янчука. Київ: Наш формат, 440 с.
2. Ариели Д. Предсказуемая иррациональность. Скрытые силы, определяющие наши решения // Д.Ариели. М.: Манн, Иванов и Фербер. 2010. С. 296.
3. Власов В.І. Хвилі глобалізації та їх характерні ознаки, 2009
4. Войтович Р. В., Солоха М. Т. Глобалізаційні процеси в сучасному світі, 2013
5. Globalization, Growth, And Poverty. – N.Y. : Oxford University Press, 2002. – 174 P.
6. Даймонд Л. Консолідація демократії і політична культура // Демократія: Антологія / Упоряд. О. Проценко. – К.: Смолоскип, 2005. – С. 882 – 942.
7. Кутуєв П.В. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології : монографія / П.В. Кутуєв. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 516 с

#### 4.2. Допоміжна

1. Дарендорф Р. Ліберальний устрій під тиском: демократичні дилеми // У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у ХХІ ст. / Пер. з нім. – К.: Вид. дім „КиєвоМогилянська академія”, 2006. – С. 74 – 90.
2. Мойзес Наим Конец Власти. От Залов заседаний до полей сражений, От Церкви до Государства. Почему управляют сегодня нужно иначе. Пер. С Англ. Н.Мезина, Ю.Полищук, А.Сагана, М.: Аст, 2016 – 512 С.
3. Прушківська Е.В., Шевченко Ю.О., Суперечності Розвитку Глобалізації: Національний Аспект, 2009
4. Пікетті Тома Капітал в ХХІ столітті. / пер. з англ. Наталія Палій.— К.: Наш Формат, 2016. — 696 с.
5. Райнерт Э. (2010) Как богатые страны стали богатыми и почему бедные страны остаются бедными. Москва: ГУ ВШЭ. 382 с.
6. Резнікова Н. Феноменологія незалежності в умовах економічної глобалізації міжнародна економічна політика. 2016. № 1 (24)
7. Сміт А. (2001) Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Київ : Port-Royal. 594 с. (Серія "Філософські першоджерела").
8. Смолій В.А. (2016) Українська мрія: 25 років викликів. Вісник НАН України. № 8. С. 9–15.
9. Де Сото Е. (2009) Загадка капіталу. Чому капіталізм перемагає лише на Заході і ніде більше ; пер. з англ. М. Климчук. Київ: Ніка-Центр. 232 с.
10. Тоффлер Э. (2003) Шок будущего; пер. с англ. Москва: ООО "Издательство АСТ". 557 с., (Philosophy).
11. Фукуяма Ф. (2004) Великий разрыв; пер. с англ. под общ. ред. А.В. Александровой. Москва: ООО "Издательство АСТ" : ЗАО НПП "Ермак". 474 с. (Philosophy).

Інформаційні ресурси

режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Денна форма  
Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
Розділ 1.	<b>Загальні положення щодо дослідження глобалізації як особливого феномену у історичному поступі спільнот, суспільств та їх акторів мезо- та мікрорівнів.</b>
1	<p><b>Тема 1.1 Повільна глобалізація, структурна та послідовна – історичні виокремлення та періодика.</b></p> <p><b>Основні питання:</b> - повільна глобалізація до початку епохи великих географічних відкриттів); - структурна глобалізація, пов'язана з переділом світу й утворенням протилежно спрямованих економічних систем (середина XIX - 80-ті роки XX ст.); - послідовна глобалізація (сучасний етап). Пілотування методології оцінки ризиків виникнення конфліктів та планування діалогових заходів на рівнях інтернаціональних та глобальних взаємодій.</p> <p><b>СРС.</b> Дослідження глобальних перетворень, що відбуваються у сучасному світі, через глобальні вертикальні (індивідуально-групові, кланові, державні, міжнародні) і горизонтальні (правові, економічні, політичні, культурні, освітні, інституційні та ін.) трансформації.</p>
2	<p><b>Тема 1.2 Головні риси глобалізації як новітнього процесу у межах інтернаціоналізації зв'язків – соціологічний підхід.</b></p> <p><b>Основні питання:</b> становлення нових форм економічної залежності, їх чинники - діалектика взаємодії національного та глобального. Природа глобалізації, її виявлення через об'єктивні трансформаційні зрушення у сферах виробництва, комунікацій, торгівлі, іноземного інвестування і міжнародних фінансів. Становлення світової економіки як цілісного глобального організму, функціонування якого зумовлене не лише міжнародним поділом праці, а й значними, за масштабами, світовими виробничо-збутовими структурами, самодостатньою глобальною фінансовою системою та інформаційною мережею.</p> <p><b>СРС.</b> Переваги та недоліки системних теорій навздогоняльного розвитку. Необхідність примата дослідження об'єктивних чинників породження й ескалації відносин економічної залежності, як формуючих сучасні глобалізаційні процеси. Констатуючи їх як даність – уникаємо дослідження конфліктної складової. Стратегічна неефективність «вуду-менеджмента».</p>
3	<p><b>Тема 1.3. Проблеми соціоструктурної трансформації сучасних суспільств, що відбуваються у контексті становлення глобальної соціетальної системи взаємодій.</b></p> <p><b>Основні питання:</b> боротьба за визнання індивідуальної та колективної ідентичності як пояснювальний та перетворювальний методологічний принцип сучасного політичного, економічного і культурного простору конфліктних взаємодій у глобальному світі. Тенденції та переформатування дописів Ф.Фукуями. Революційні трансформації як докорінні зміни у соціальній структурі та соціальних стосунках. <b>СРС.</b> Значення для гармонійного розвитку особистості у глобалізаційних хвилях і потоках</p>

	<p>порядку, у «суспільствах, що змінюються» (С.Хантінгтон). Наскільки релевантним для української держави та її громадян є досвід африканських країн? Соціально-економічні зміни — урбанізація, поширення письменності й освіти, індустріалізація, розвиток ЗМІ — стимулюють зростання політичної свідомості, розширення спектра політичних вимог та активніше залучення до політичного життя широких мас населення. Ці зміни — позначають послаблення позиції традиційних центрів політичного авторитету і традиційних політичних інститутів, а також надзвичайно ускладнюють проблему створення нової основи для політичної спільноти та нових політичних інститутів — легітимних і водночас ефективних.</p>
<b>Розділ 2.</b>	<b>Глобалізація та глокалізація – дві обернені сторони одного процесу формування взаємодій між країнами, державами і системами.</b>
4	<p><b>Тема 2.1. Міжнародний розподіл праці – конфліктність патріотизму та космополітизму у поведінкових практиках повсякдення.</b>  <b>Основні питання:</b> проблема прийняття різних акторів соціальних взаємодій у сучасному глобальному просторі – від світу модернів – універсальній визнання людської гідності (Гегель) до боротьби окремих груп за визнання їх особливого статусу і конфліктів міжособистісних за права на ексклюзивність у вивіщенні й вимогах пріоритетності. Позитивна дискримінація у межах глобального простору і проблеми навздоганяльних амбіцій. Готентотська мораль і практика подвійних стандартів. Підваженість нормативного принципу рівності, у форматі раціональності модернів, особливостями сучасного дискурсу глобальних та ультраглобалістських фінансових стейкхолдерів.  <b>СРС.</b> Особливості управлінських практик при уніфікації ведення бізнесу, втілення "мережевої логіки" взаємовідносин у світовому масштабі, реструктуризації діяльності фірм на основі гнучкого мережевого принципу; формуванні нової системи глобального управління; зростанні кількості наднаціональних структур регулювання світового господарства, міжурядових і неурядових міжнародних організацій. Функції менеджменту в широкому сенсі - загальні: інформаційна, соціальна, комунікаційна, культурна. Спеціальні функції.</p>
5	<p><b>Тема 2.2 Досягнення історичного інституціоналізму в контексті дослідження динаміки соціальних змін поведінкових патернів суб'єкта.</b>  <b>Пріоритетність реальної, а не раціональної особистості.</b>  <b>Основні питання:</b> Змінні у конфліктному самовизначенні : 1) інтенсивність налаштованості (залученості та готовності до більшої участі і вибору поведінки на користь досягнення певних цілей при одночасному обмеженні інших видів активності); 2) прийняття насильницьких дій як виправданих, легітимних, хоч і нелегальних. Невідмінність конфліктної складової у соціальних взаємодіях. Концепція Р.Дарендорфа. Економічне підґрунтя та культурні чинники – чи є визначення ситуативним (на протигагу історичним мегатрендам – наративам) належним і неналежним чином.  <b>СРС.</b> Особливості сучасних процесів соціалізації та індивідуалізації. Інституційні виміри формальної та неформальної освіти. Парадигмальний зсув ціннісних систем як джерело внутрішньособистісних конфліктів. Поняття норми у міжкультурному просторі взаємодій. Принциповість і толерантність як питання стабільності розвитку особистості – запоруки стабільного розвитку глобалізованого суспільства.</p>

6	<p align="center"><b>Тема 2.3 Месіанство і капітал. Цифрові платформи і медіа.</b></p> <p><b>Глобальний світ фінансового управління повсякденними практиками індивідуума</b></p> <p><b>Основні питання:</b> можливості інформаційного суспільства у подоланні тотального характеру сучасного відчуження праці. Нові види та форми відчуження. Наскільки цифровізація та повсякчасні технологічні зміни у предметному середовищі суголосні темпоритмам інформаційного метаболізму конкретної особистості. Необхідність дослідження і розвитку людського потенціалу, новий погляд на чинник людського капіталу у сучасних умовах незбалансованого розвитку у світі глобальних взаємодій. Комплексний підхід з позицій міждисциплінарності. Соціологія, конфліктологія та інші соціально-поведінкові й когнітивні дисципліни <b>СРС</b>. Раціональний та емоційний інтелект соціального актора. Чому зростання без розвитку торує шлях до стагнації. Дії та бездіяльність - проблема легітимізації влади глобальних і локальних структур та об'єднань.</p>
7	<p align="center"><b>Тема 2.4. Комп'ютерний інтерфейс і свідомість пчолиного рою – риса сучасної глобалізації та її проблема</b></p> <p><b>Основні питання:</b> глобальна тенденція поширення демократії – проблеми ціннісного перезавантаження в умовах технологічного оновлення та змін на ринку праці. Мультикультуралізм чи конфлікти трудової міграції. Третя «хвиля» демократії (С.Хантінгтон) і невтішні перспективи для четвертої (Л.Даймонд). Два типи демодернізації – поглиблення нерівностей між країнами центру та периферії. Зубожіння структурне і примітивізація освітянських практик – загальна тенденція для країн із слабкими державними інституціями. Міжнародна архітектура (Л.Даймонд) колективних домовленостей і формальних установ, що мають на меті захист прав людини і демократичних цінностей, шлях до глобального миру чи до бюрократизації і насильства, де останнє – виникає як відповідь на низьку ефективність управлінських дій міжнародних інституцій ?</p> <p><b>СРС.</b> Етика як сутність людини. «Золоте правило» І.Канта і сучасна сакралізація пересічності як шлях до глобального самознищення. Культура створена складною людиною. Спрощення останньої – шлях до ментальності рою. Деіндивідуалізація – загрозливий щодо гуманізму, екології ноосфери, стиль адаптивної поведінки. Глобальні виклики для країн, держав, особистостей. Лояльність громадянської поведінки як корелят практичності державних соціальних програм, здатність поступатися вузькоогоїстичними потребами в обмін на зрозумілу стратегію та наявність релевантних ідеологічних концептів.</p>

### Семінарські (практичні) заняття

#### Рекомендована тематика практичних (семінарських) занять.

Метою семінарських занять є формування умінь самостійно опрацьовувати різноманітні джерела інформації, фахової, перш за все; інформацію з Мережі, критично осмислюючи та продуктивно обговорюючи її. Студенти повинні закріпити на семінарах знання матеріалів з лекцій; формувати власний досвід роботи з документами, посібниками та матеріалами, оволодівати прийомами аналізу даних з різних джерел: від клієнтських повідомлень, запитів замовника до об'єктивних свідчень статистичних матеріалів та даних соціологічних досліджень.

Основні завдання циклу семінарських занять:



- закріпити отримані під час опрацювання теоретичного матеріалу передбачені кредитним модулем положення щодо сутності понять безпеки і розвитку особистості;
- навчити студентів аналізувати сучасні тенденції щодо соціалізації особи у світі цифрових технологій, питань її інформаційної, культурної, психологічної, економічної безпеки; - активізувати навчальний процес через колективне обговорення найбільш цікавих і дискусійних питань прочитаних першоджерел за темами, означеними програмою;
- заохотити до інтерактивного спілкування, формуючи вміння аргументовано й оперативно висловлювати власну точку зору з її обов'язковою концептуалізацією та посиланням на авторитетні джерела.

**Розділ 1.** Загальні положення щодо дослідження глобалізації як особливого феномену у історичному поступі спільнот, суспільств та їх акторів мезо- та мікрорівнів.

**Тема 1.1 Повільна глобалізація, структурна та послідовна – історичні виокремлення та періодика.**

**Заняття 1. Мета:** з'ясування феномену глобалізації як багаторівневого, багатовимірного, нерівномірного, складного і суперечливого процесу, який відіграє системо утворюючу роль у формуванні спільного загальнопланетарного господарства.

**Результат:** здатність до компаративістики вищенаведеного підходу з більш вузьким потрактуванням процесів глобалізації, адже: до ХХ ст. міжнародна економіка ґрунтувалася на відносинах між країнами, водночас світова економіка ХХ ст. спирається на мережу зв'язків, які пронизують господарства окремих країн; якою б не була частка зовнішньої торгівлі у ВВП світу до ХХ ст., загальний обсяг торгівлі та її інтенсифікація за сучасних умов є незіставними;- новітні переливання фінансових ресурсів не вкладаються у звичайне розуміння експорту капіталу; транснаціоналізація економіки, транскордонне виробництво та феномен глобалізації комунікацій були започатковані лише у ХХ ст.

**Тема 1.2 Головні риси глобалізації як новітнього процесу у межах інтернаціоналізації зв'язків – соціологічний підхід.**

**Заняття 2. Мета:** здійснити компаративістику теорій одиничних рівнів щодо специфічних проявів взаємозалежності країн та комбінаторних теорій, у межах яких досліджується феномен глобалізаційних перетворень. Розглянути два основні підходи до визначення хронологічних рамок глобалізації.

**Результат:** розуміння необхідності забезпечити глибокий аналіз причин недорозвиненості в країнах Периферії та пропозиція щодо шляхів подолання відносин деструктивної залежності різних країн у глобальному просторі. Відмінність у державних інтересах, особливостях впровадження стратегій розвитку, позаекономічні фактори взаємообумовленості інтернаціональних міжнародних стосунків.

**Тема 1.3. Проблеми соціоструктурної трансформації сучасних суспільств, що відбуваються у контексті становлення глобальної соціетальної системи взаємодій.**

**Заняття 3. Мета:** Розглянути проблему протиставлення укоріненості (вбудови, залученості) «embeddedness» особистості сучасного «інклюзивного» капіталізму атомізації і неоліберальним потрактуванням щодо життєдіяльності індивідуума.

**Результат:** Уміння побачити і застосувати до українських реалій практики налагодження взаємодії (як у внутрішньо-політичному, так і у зовнішньо-політичному вимірі) глобального простору сьогодення, виходячи з попереднього історичного досвіду.

**Розділ 2.** Глобалізація та глокалізація – дві обернені сторони одного процесу формування взаємодій між країнами, державами і системами.

**Тема 2.1. Міжнародний розподіл праці – конфліктність патріотизму та космополітизму у поведінкових практиках повсякдення.**

**Заняття 4. Мета:** Дослідити сучасні форми боротьби за визнання, що заперечують прогресистські та універсалістські принципи прийняття іншого. Мова ненависті та включення до глобального простору на підґрунті виключно групової приналежності – національності, релігії, секти, раси, статі, тощо. Розглянути ідентичність як інтер

суб'єктивний феномен, необхідність її інституціонального закріплення для довгострокової політики – економічні показники.

**Результат:** Здатність до аналітики економічних чинників інформаційно-культурного зближення народів, поширення єдиних стандартів життя, уніфікації уподобань, цінностей, принципів і норм поведінки, універсалізації культури тощо; Доступ до освіти і праці за вибором у контексті формування специфічних інтересів і нових суперечностей, порушення рівноваги світової екосистеми і загострення глобальних проблем.

#### **Заняття 5.**

**Мета:** Розглянути структурні зміни у характері зайнятості, пауперизацію населення країн центру та периферії, використовуючи статистичний та макросоціологічний підходи. Т.Пікетті та його робота «Капітал у 21-му столітті». Гнучка зайнятість і трудова міграція як глобальний тренд. Небезпека проксі-воєн.

**Результат:** Спроможність до вибудови конструктивних пропозицій щодо протидії поглибленню соціальної та економічної нерівності – визначальної характеристики сучасного глобального простору.

**Тема 2.2 Досягнення історичного інституціоналізму в контексті дослідження динаміки соціальних змін поведінкових патернів суб'єкта. Пріоритетність реальної, а не раціональної особистості.**

**Заняття 6. Мета:** з'ясувати доцільність методологічної логіки необхідності розгляду будь-якого соціального руху (глобальність – характеристика масштабу) у співвіднесенні його із контроверсійними інтенціями протилежного спрямування, з їх інституціоналізованими формами, включно.

**Результат:** сформувати компетентність щодо «головної соціальної небезпеки» (Ч.Міллз) – використанні як глобальними, так і місцевими елітами раціональних методів для досягнення ірраціональних цілей. Набути здатності виокремлювати сфери відповідальності компрадорів, глобалістів та ультра глобалістів. Державці та ТНК.

**Тема 2.3 Месіанство і капітал. Цифрові платформи і медіа. Глобальний світ фінансового управління повсякденними практиками індивідуума.**

**Заняття 7. Мета:** дослідити валідність гіпотези, згідно якої ідеологічна складова стає вирішальним чинником розгортання сучасних форм фінансового капіталу, а саме – цифрових платформ. Це має своє концептуальне доповнення у визнанні того факту, що зміна форм і якість залежності є об'єктивним процесом глобальної економіки з позицій просторово-часових структурних зрушень.

**Результат:** здатність до виокремлення руху від концепції «Центр-Периферія» та периферійного капіталізму Р. Пребіша до формування метасистемних характеристик глобальної економіки, що дає підстави стверджувати про досягнення точки біфуркації у розвитку економічної теорії міжнародних відносин, коли усталена методологія економічних досліджень повинна поєднуватися з методологією глибинних трансформацій, що модифікують доктрини про світовий розвиток, який підпадає під взаємодіючі та взаємопов'язані принципи зворотності і незворотності глобальних процесів та їхніх причинно-наслідкових зв'язків.

**Тема 2.4. Комп'ютерний інтерфейс і свідомість пчолиного рою – риса сучасної глобалізації та її проблема**

#### **Заняття 8, 9.**

**Мета:** розглянути глобальний характер сучасних процесів демократизації та де демократизації, самознищення держави через редукцію та переформатування соціальних програм у напрямі етичних положень глобальних корпорацій. Чи є електоральна демократія загальнолюдською цінністю ?

**Результат:** уміння критично працювати із новими меганаративами, виокремлюючи бенефіціарів використання технологічного розвитку задля політичного переділу. Глобальність сучасного світу як багатополарність. Здатність моделювати конфліктність

процесів економічної, соціальної, культурної взаємодії та алгоритми медіації щодо спроможності оптимізувати управління ними.

## **6. Самостійна робота студента**

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних питань політичної науки. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни.

Крім того студенти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання.

## **Політика та контроль**

### **7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)**

Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає питому вагу самостійної роботи студентів. Семінарські заняття поглиблюють теоретичні знання з відповідних тем навчальної дисципліни, закріплюють практичні навички дискусій, відстоювання своєї наукової позиції, роботи з літературою, а також формують уміння оцінки, аналізу й управління електоральними процесами і конфліктами, що з ними пов'язані, за допомогою практичних завдань.

#### **Відвідуваність і виконання завдань**

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри соціології.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням). Цінними є представлені посилання на англійські наукові та публіцистичні та вітчизняні джерела інформації.

#### **Форми роботи**

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам

або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

До запланованих видів навчальних занять відносяться лекції, семінарські заняття, а також планується проведення модульної контрольної роботи і експрес – контрольних. Щодо методів, які використовуються під час вивчення матеріалу дисципліни, то варто відмітити, що :

Застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються наступними методами і технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад, частково-постановчий , дискусія, імітаційні вправи), тощо;

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання ( «мозковий штурм», «аналіз ситуацій» ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл, кейс-технологія, проектна технологія і ін.);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи студентів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять, Розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-форум, інтернет-семінар і ін.).

### **Опанування дистанційних курсів.**

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

### **Політика університету**

#### **Академічна доброчесність**

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

#### **Норми етичної поведінки**

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

### **8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)**

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань](#)

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

### Оцінювання та контрольні заходи

1. Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- виконання модульної контрольної роботи;
- робота на семінарських заняттях

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Модульна контрольна робота оцінюється із у відповідності із кількістю та якістю висвітлених питань. Контрольне завдання цієї роботи складається з 2-х питань з переліку, що наданий у Додатку А,. Кожне із запитань оцінюється:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 7 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 5 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 4 бала;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

2.2. Робота на семінарських заняттях оцінюється із 6 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми – 6 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 4-5 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 3 балів;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

2.3. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

3. Умовою позитивного проходження першого календарного контролю є отримання не менш, ніж 15 балів. Умовою позитивного проходження другого календарного контролю є отримання не менш, ніж 30 балів.

4. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Якщо сума балів менш ніж 60, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання МКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.

4. Студент, який у семестрі отримав не менш ніж 60 балів, може взяти участь у складанні заліку. У цьому разі, бали отримані ним на контрольній роботі є остаточними.

6. Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок.

Бали	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Не задовільно

## 9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

### Рекомендації студентам

Для того, щоб поглибити знання студентів з дисципліни, а також показати їх практичну значущість, усі форми академічної діяльності необхідно формувати як співпрацю, так, для отримання студентами релевантної та адекватної інформації впродовж досвіду самостійної роботи з науковою літературою, іншими джерелами інформації,

пропонується обговорення вражень, концептуалізація висновків шляхом комунікації у месенджерах, групових чатах, електронному листуванні з викладачем. Варто також використовувати комунікативні можливості середовища G-Suite. Це стосується як безпосередньо матеріалів з проблем соціології особистості, так і питань філософсько-антропологічного, соціологічного, психолого-педагогічного, стибу, тощо. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень, творчий підхід до опрацювання семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни. Крім того студенти мають розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації аргументовано відповідати на поставлені питання, а також бути готовими до практичного застосування отриманих відповідей як інструментарію у дослідженні соціальної реальності.

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при вирішенні завдання чи підготовці до практичного заняття. Якщо після цього студент презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовляти від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

#### **Дистанційне навчання**

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

#### **Інклюзивне навчання**

Допускається

#### **Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):**

Складено викладачем Василиць Ольгою Іванівною.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024 )

## ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Глобалісти та ультраглобалісти – у чому різниця?
2. Постання та історичний коловорот капіталів торговельного, промислового, фінансового – чи є цей чинник вирішальним для об'єднання народів та націй?
3. Війни Ареса, Афіни та Аполлона – історичні контексти та сучасні конотації.
4. Чи є демократизація глобальний трендом сучасного розвитку ?  
Наведіть приклади та вкажіть на проблему спрощеного підходу та стереотипізації.
5. Чи погоджуєтесь ви із тим, що безпека і розвиток поєднуються через можливість референцій як цінності вивищення власних інтенцій до системних характеристик універсального й нормативного.
6. Повстання мас, зрада еліт чи ціннісний релятивізм пересічного індивідуума – що, на вашу думку, визначає соціальний та культурний простір сучасного глобалізованого людства ?
7. Імперії та цивілізації – місце та роль у об'єднанні та роз'єднанні людства.
8. Розгляньте тенденції управлінської діяльності міжнародних структур і організацій. Їх місія, візії щодо стратегій розвитку країн резидентів та країн розташування.
9. Від футурошока (Е.Тоффлер) до футодезорієнтації – що потрібно особі аби бути здатною до адаптації ?
10. Індивід- особа-особистість – індивідуальність – розкрийте конфліктність взаємовизначень у різних хвилях глобалізації.
11. Від мотивації, управлінських практик доби модернів до сучасних викликів демодернізації та постмодерну. Втрата суб'єкту без досвіду суверенних дій ?
12. Чи може бути конфлікт джерелом розвитку особи ? Як і за яких умов?
13. Перезавантаження та перезаснування – опишіть різницю для різних рівнів соціальної дії. Рефлексія та діяльнісний підхід – можливості синергії.
14. Чи може бути конфлікт джерелом розвитку для суспільства ? Для спільноти? Як і за яких умов?
15. Цілісність та її межі – синергія та діалектика взаємодії із єдністю. як феноменом без обмежень. Інфраструктура глобального простору.
16. Громадянин та найманий працівник – нові форми прекарної праці чи культура співучасті ?
17. М.Фрідман та К.Шваб як його концептуальне доповнення у контексті сучасних реалій стейкхолдерського капіталізму – загострення внутрішньоособистісних та міжособистісних конфліктів.
18. Чи можливо замінити владу управлінням? Ідеї демократії (її види) та культура участі – місце і роль у гармонізації внутрішнього світу особистості та її поведінкових опцій у соціумі.
19. Французька школа аналізів як методологія (ідеологія) об'єднання. Час, що може не рухатись (деякі регіони Європи). Взаємодія світів за Ф.Броделем.
20. Доведіть необхідність наявності простору перетворень – внутрішньо-особистісні та міжособистісні аспекти.